

СВІТОГЛЯДНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТСТВА (НА ПРИКЛАДІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ АРХІТЕКТУРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В КУРСІ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН)

Проблема світоглядної позиції у формуванні творчих здібностей – одна з спрямованостей теоретичного осмислення і практичної діяльності автора статті. Світогляд розглядається як важлива складова духовного світу особистості, що впливає на творчу активність. Він може виконувати мобілізуючу роль або навпаки послужити основою депресії, занепадом життєвих сил. Якщо сприйнята особистістю наукова картина світу і позитивна оцінка перетворюючої діяльності сприяє розгортанню творчого потенціалу, то релігійна, і ідеалістична діє на людину протилежним чином. Хоча категорійність подібного судження більш помилкова, тому що релігійний світогляд, як свідчить історія, позитивно впливає в окремих видах матеріальної та духовної діяльності. Воно здатне служити основою духовного зльоту, морального очищення, стимулам служіння обраній справі.

Соціологічні опитування показали зростання релігійності серед студентства, що стає серйозною проблемою у справі формування спеціаліста вищої кваліфікації.

У статті розглядаються філософські дисципліни, які вивчаються студентами у вузі як засіб формування матеріалістичного наукового світогляду.

Сучасний вуз повинен готувати спеціалістів вищої кваліфікації відповідно до вимог часу, а саме інтелігента, здатного мислити творчо.

Творче мислення – основа виробничого процесу в умовах інформаційних технологій. Воно охоплює дії від нестандартного рішення простого завдання до повної реалізації унікального потенціалу індивіда в певній галузі виробництва.

Актуальна проблема сучасності – це подолання однобічного техніцизму та звертання до світоглядних граней духовного світу людини, моральних і естетичних цінностей. Сучасна цивілізація вимушена поставити техногенний процес у рамки коеволюції, гармонізації із зовнішнім та внутрішнім світом людини. Необхідний розвиток відповідальності особистості за спрямованість своєї діяльності, гармонізацію ступеня свободи та відповідальності.

Творчість – це здатність будувати і здійснювати свою програму дій на основі вільного вибору відношення до світу, до самого себе. Особливістю практично-перетворювальної діяльності людини у світі є її відкритість реальному світу, необмеженість можливості розвитку нових способів і засобів взаємодії з ним.

Буття людини – комплексна унікальна єдність природного, духовного, індивідуального і суспільного. Творча активна перетворювальна діяльність пов'язана з внутрішнім світом людини, його духовною культурою, світоглядом, усвідомленням відповідальності за результати своєї активності.

Практична діяльність людини, її перетворювальна діяльність свідчать про вирішальну роль у цьому процесі наукової, об'єктивної картини світу, знанні законів.

За науковим світоглядом знання перевірені практикою, творчі операції, які спираються на міцний науковий фундамент попередніх епох. У нього реальна можливість на раціональній основі відповісти на найважливіші для людства питання про наукову істину, про практичні шляхи вирішення актуальних проблем людини.

Це особливо важливо на сучасному етапі суспільного розвитку, коли стають все наочнішими руйнівні наслідки суб'єктивного відношення до світу, природи самої людини. Усвідомлення взаємозв'язку людини і навколишньої дійсності, обумовленість її буття умовами реального світу – необхідна умова розуміння відповідальності перед самим собою і світом в цілому. Успіх творчої діяльності багато в чому залежить від відповідності

цілей і завдань, що переслідуються особистістю, об'єктивним умовам дійсності та її реальним можливостям.

Активно-перетворювальні відношення людини до світу окрім раціонального знання містять духовні фактори (цінності, ідеали, мотивації, світоглядну установку), що регулюють її поведінку. Духовна сфера – найважливіша сторона цілісного буття людини. Вона може здійснювати мобілізуючий вплив або навпаки, послужити основою депресії, занепаду життєвих сил. І якщо прийняття людиною наукової картини світу та позитивна оцінка перетворювальної діяльності сприяє розгортанню творчого потенціалу, то ідеалістичне, релігійне, світосприйняття діє на людину протилежним чином. Хоча категорійність подібного судження скоріше є помилковою, тому що релігійне, ідеалістичне світосприйняття може робить позитивний вплив у окремих видах практичної та духовної діяльності. Воно здатне служити основою духовного піднесення, морального очищення, стимулом служіння обраній справі. Установка на непізнаність світу, розчинення особистої волі у вірі у Бога та його всемогутність робить сковуючий вплив на діяльність особистості. Віруюча людина визначальною силою, вищою цінністю духовного життя вважає віру в Бога, а не власний розум.

Світогляд сучасної молоді формується під впливом соціальних, політичних і економічних факторів суспільства. Сьогодні це відображає процес дегуманізації середовища проживання з причини різких соціально-політичних змін у суспільстві, науково-технічного прогресу, який змінив докорінним чином середовище проживання людини, вплив абстрактних космополітичних моделей світогляду, які протиставляють індивідуалізм солідарності та колективізму народу [1].

Вища школа не повинна насаджувати орієнтири духовних цінностей, а створювати умови для свободи самостійного вибору. Право особистості самій обирати як релігійний, так і світський погляд на світ. Відношення до релігії – особиста справа кожної людини.

Релігійний світогляд обмежує свободу творчості, тому що він задає систему цінностей, смислу життя, мету творчої діяльності. Доречно тут посилатися на висловлювання Н. Бердяєва, який стверджував, що: "Свобода есть моя независимость и определяемость моей личности изнутри и свобода есть моя творческая сила, не выбор между поставленным передо мной добром и злом, а мое созидание добра и зла" [2].

Необхідне тактичне відношення до внутрішнього світу студента і в той же час постійно залучати систему аргументів і фактів на користь доказовості наукової картини світу та матеріалістичного світогляду. Важливий діалог із студентством, який поєднає принципівість позицій з увагою і повагою до чужих поглядів, раціональність і об'єктивність при аналізі реальної ситуації з гуманістичною спрямованістю.

Автором даної статті використан курс філософії, етики, естетики для систематичної роботи із студентами у плані формування через вивчення цих предметів наукового, матеріалістичного світогляду. З цією метою підібраний і використовувався в курсі лекцій і семінарських занять матеріал про найновіші наукові досягнення у галузі природознавства, біології, психології, соціології та ін. Із студентами по проблемах світогляду проводяться індивідуальні співбесіди. Вони пишуть реферати, доповіді на конференції.

Слід відзначити, що останні 10 років зростає число віруючих студентів і це стає серйозною проблемою теоретичної і духовної підготовки спеціалістів вищої кваліфікації. Враховуючи ситуацію, яка створилася, необхідно знайти основи того, що об'єднує науковий і релігійний світогляд. Обидва вони визнають існування поза нами світу, незалежно від свідомості. Визнається перетворювальна діяльність людства, досягнення наук, моральні цінності. Загальним є завдання пізнання та перетворення світу, боротьба з економічними, екологічними, соціальними проблемами.

Релігія і науковий світогляд єдині у боротьбі зі злом, вороги бездуховності, деструктивного початку у людині. Словом, матеріалізм і релігія однаково оцінюють вищі людські цінності, але розходяться у розумінні засобів їх досягнення. Віруючий сподівається на вічне блаженство на небесах. Матеріаліст визначаючи кінцевість земного

життя, бачить мету свого існування у земному благоденні, яке досягається напруженням всіх сил.

У курсі філософії практично всі теми можуть бути використані як засоби формування наукового світогляду. Так, у темі "Філософія буття" є можливість вибудувати систему доказів наукової картини світу, починаючи з позицій стихійних матеріалістів античної Греції (Анаксимен, Фалес, Геракліт ... закінчуючи сучасною науковою картиною світу [3].

Простежуючи поетапно становлення матеріалістичного світогляду, важливо виділити найбільш складну проблему для засвоєння студентством - питання про саморозвиток матеріального світу. Необхідне використання античних авторів Лукреція Кара і Геракліта, які стверджували: "Мир, единый из всего, не создан никем из богов и никем из людей, а был, есть и будет вечно живым огнем закономерно воспламеняющимся и закономерно угасающим" [4].

Аналізуючи разом із студентами особливості процесу саморозвитку, сформульовані у синергетиці, треба привести їх до спростування ідеї про "першопоштовх", творчу роль бога, космічний розум, абсолютну ідею та ін.

"Самоорганизация материи, приводящая к возникновению новых структур, широко распространена в неорганической и живой природе... открытые природные и социальные системы, взаимодействуя друг с другом, обмениваясь веществом, энергией и информацией, обуславливают процессы изменения, развития" [5].

Систему доказів на користь матеріалістичного світогляду можна вибудувати в темі "Походження і сутність свідомості", використовуючи найновіші дані нейрофізіології, психології про процес становлення свідомості людини. Ілюстрацією до ленінської теорії відображення служить монографія А.І. Мещерякова [6]. Подібним чином можуть бути використані всі розділи філософського курсу.

У лекціях по етиці важливо переконати студентів у земному, а не божественному походженні моралі та її найважливіших моральних заповідей. Мораль виникає з потреби виживання кожного індивіда окремо, а в результаті і товариства в цілому. На це орієнтують моральні заповіді ("Не убий ... та ін.), що виникли у первісну епоху у формі заборони – табу.

Релігія століття формувала моральні настрої суспільства, освітлюючи їх своїм авторитетом, підкоряючи їх собі, але вона виявляла себе по-різному у моральному плані. Її моральна дієздатність послаблювалася, коли вона переслідувала вузькі інтереси релігійних організацій або прислужувала корисливим інтересам державної, правлячої верхівки. Надихаючись високими духовними ідеалами, її діячі морально впливали на суспільство.

Виконана робота не є достатньою. Необхідний пошук ефективних методів впливу на духовний світ студента. Тим не менш можна відзначити, що якщо на початку вивчення блоку філософських дисциплін частина студентів (20-15%) або прямо стверджували, що вони дотримуються релігійної картини світу або не мають однозначної, чіткої уяви про це, то на завершальній стадії число їх значно зменшилося. На екзамені, або при усному опитуванні вже менше число студентів настоювали на ідеалістичній картині світу.

Розглядання процесу творчості на лекції; семінарському занятті, у доповідях студентів з виділенням світоглядного аспекту сприяє формуванню відношення до цього процесу як усвідомлюваної та керованої діяльності із врахуванням об'єктивних закономірностей реального світу та усвідомленим відношенням до своїх здатностей та можливостей.

Література:

1. Б. Марков. Образ современности в зеркале философии. ж. Нева, 2008, № 8, с.80.
2. Н.А. Бердяев. Философия свободы. Смысл творчества. М., 1989, с. 80.
3. Мир философии. Аристотель. М., 1991, т.1., с. 184.
4. Диоген Лаэртский. М., 1979, с. 361.

5. Г.Н. Рузавин. Диалектика и современное научное мышление. Философские науки, 1991, № 6.

6. А.И. Мещеряков. "Слепоглухие дети". М., Педагогика, 1974.

Проблема мировоззренческой позиции в формировании творческих способностей студентов одна из направленностей теоретического осмысления и практической деятельности автора статьи. Мировоззрение рассматривается как важная составная часть духовного мира личности, оказывающая влияние на творческую активность. Оно может выполнять мобилизующую роль или наоборот послужить основой депрессии, упадка жизненных сил. Если воспринятая личностью научная картина мира и позитивная оценка преобразующей деятельности способствует разворачиванию творческого потенциала, то религиозная, и идеалистическая действует на человека противоположным образом. Хотя категоричность подобного суждения скорее ошибочна, потому что религиозное мировоззрение, как свидетельствует история, оказывает позитивное влияние в отдельных видах материальной и духовной деятельности. Оно способно служить основой духовного взлета, морального очищения, стимулом служения избранному делу.

Социологические опросы показали рост религиозности среди студенчества, что становится серьезной проблемой в деле формирования специалиста высшей квалификации.

В статье рассматриваются философские дисциплины, изучаемые студентами в вузе как средство формирования материалистического научного мировоззрения.

Problem of worldview attitude in formation of students' creative abilities is one of the directions of the oretical comprehension and practical activity of the article's authac. Worldview is considered as an important element of the person's spiritual world, having an influence on creative activity. It can play a mobilizing role on, contrary, become a base of depression, decay of vital forces. While the scientific picture of the world and the pocitive attitude to transforming activity, adapted by a person, effects to creative potential opening, the religrous and idealistie, one influences in the contrary way. This categorical utterance is, rather, wrong, because reliquious worldview, as history shows, makes a positive influence in some kinds of material and spiritual activity. It can be a base of spiritual raise, moral purification, service of the choisen cause.

Sociological researches have shown the growth of reliquiousness among the students. It is becomnq a serious probem in training specialists of higher qualification.

Philosophical disciplines, studied by students at higher schod as a means of materialistic scientific wirldview formation, are considered in the article.